

Innspill handlingsplan

Kunnskapen om kvener samt det kvenske språket, deres kultur og historie er fortsatt begrenset. Det er behov for en helhetlig innsats både innen forskning og formidling av kunnskap om kvener, samt forståelse av hvordan fornorskningspolitikken har påvirket og fortsatt påvirker det kvenske språket og kulturen. Kvensk språk har blitt svekket som følge av denne politikken, og et sentralt resultat var tap av språkkompetanse. Handlingsplanen bør derfor ha som mål å styrke det kvenske språket slik at det blir mer tilgjengelig for de som ønsker å ta del i denne kulturelle og samfunnsmessige ressursen.

En helhetlig plan for kvensk språk i offentligheten er en viktig forutsetning for å ivareta kvensk språk på lang sikt. En handlingsplan for kvensk skal tilrettelegge for styrking og utvikling av språket innenfor offentlige sektorer, samt gjennom utdanningssektoren, kulturlivet og næringslivet. Planen bør inneholde tiltak som over tid vil gjøre det mulig for den norske staten å inkludere kvensk blant språkene som har beskyttelse på nivå III i henhold til Europarådets språkpakts bestemmelser.

Tiltak vi vil ha inn i handlingsplanen for kvensk språk.

- Tilgjengeliggjøring av allerede innsamlet kvensk språkmateriale
- God språkdokumentasjon og digitale verktøy for videre utvikling av kvenske læremiddel, kulturprodukter og gode medietilbud
- Sterkere språkmodeller, utvikle et gjennomgående læremiddelverk både for svake og sterke språkmodeller som strekker seg fra barnehage og utvideregående opplæring.
- Strategi for utdanning av lærere, førskolelærere og barnehageansatte som kan undervise både i kvensk og på kvensk i andre fag.
- PPU ordningen, gjøre endringer i regelverk for å enklere kunne ta PPU for å undervise i kvensk
- Studiepoeng til elever som velger kvensk som andrespråk på videregående skole ved studier ved universitet eller høyskole.
- Stipendordning for elever i videregående som velger kvensk som fremmed- eller andrespråk.

Offentlig synliggjøring

Forvaltningen bør ha et bredt ansvar for å legge til rette for at det kvenske språket blir synlig i det norske samfunnet, noe som bidrar til språklig mangfold særlig i Nord-Norge, men også på landsbasis. For dette formålet er det nødvendig med god språklig infrastruktur som sikrer at det kvenske språket er tilgjengelig som ressurs for alle, spesielt for det kvenske samfunnet. Dette lar seg realisere dersom man har språkverktøy basert på omfattende språkdokumentasjon utført innenfor de kvenske miljøene i Nord-Norge gjennom mange år. Denne språkdokumentasjonen kan også benyttes til å utvikle verktøy for videreutvikling av kvenske læremidler, kulturprodukter og medietilbud. Slik kan kvensk være et språk som aktivt brukes i samfunnet, spesielt i nord.

Handlingsplanen bør inneholde tiltak som synliggjør kvensk språk, særlig i tradisjonelle kvenske områder, for eksempel gjennom skilting på offentlige bygninger. Offentlige myndigheter skal også sørge for at informasjon som er rettet mot den kvenske befolkningen, gjøres tilgjengelig på kvensk. I tillegg skal den eldre kvenske befolkningen tilbys tjenester som gir mulighet til å kommunisere på sitt eget språk.

Fremtidig ressurs gjennom utdanning

Da den kvenske befolkningen skulle assimileres gjennom fornorskingspolitiske tiltak, fikk utdanningssektoren en sentral rolle i denne prosessen. I dag kan utdanningssektoren også fungere som en viktig aktør for å reversere språklig assimilering og bidra til å gjenopprette det språklige mangfoldet som har beriket Nord-Norge i flere hundre år, hvor det kvenske språket har vært et betydningsfullt element. Det er derfor ønskelig at handlingsplanen tar sikte på å skape gode læringsarenaer gjennom hele utdanningsløpet for den kvenske befolkningen, samtidig som den gir kunnskap om kvenenes språk, kultur og historie til øvrig befolkning.

Det kvenske språket befinner seg i en utsatt posisjon og har allerede mistet flere generasjoner av språkbrukere. Det er nødvendig å utvikle ulike parallelle modeller for å styrke kvensk, slik at personer med varierende behov kan gjenoppta bruk av sitt arvespråk. I denne sammenhengen fremstår robuste språkmodeller som de mest bærekraftige pedagogiske virkemidlene. Det bør etableres et helhetlig tilbud basert på denne metodikken, samt utdannes lærere med tilstrekkelige språkferdigheter og solid pedagogisk kompetanse.

Utvikling av læremidler må ivareta både dagens modeller, som baserer seg på svakere språkkompetanse, og nye modeller rettet mot barnehage og videregående opplæring. Strategier for utdanning av lærere, førskolelærere og barnehageansatte som kan undervise både i kvensk og på kvensk i andre fag, bør prioriteres. Eksempelvis kan PPU-ordningen tilpasses gjennom endringer i regelverket slik at det blir lettere å ta PPU for undervisningskompetanse i kvensk.

Videre er det sentralt å styrke kvensk i videregående skoler, blant annet ved å gi studiepoeng til elever som velger kvensk som andrespråk ved universitets- eller høyskoleutdanning. En stipendordning for elever i videregående skole som velger kvensk som fremmed- eller andrespråk kan også være et vesentlig tiltak.

Styrking gjennom et rikt kulturliv

Det kvenske språket har i flere hundre år vært en av de grunnleggende elementene i kvenenes kultur. Språket har spilt en vesentlig rolle i formidlingen av kvensk kultur, både gjennom fortellinger, sanger og generelt i kommunikasjonen. Kulturlivet i Norge utgjør en sentral samfunnssektor som fremhever mangfoldet i befolkningen og ressursene som bidrar til et innholdsrikt dagligliv, samtidig som det styrker et demokratisk samfunn hvor alle kan delta i samfunnsutviklingen. Gjennom kulturlivet synliggjøres også nye utviklingsmuligheter og ideer. Det at det kvenske språket kan berike både kvenenes eget kulturliv og det norske kulturlivet generelt, er betydningsfullt. Det er derfor viktig å skape arenaer, både innenfor eksisterende kulturinstitusjoner og eventuelt gjennom nye, som kan bidra til å inkludere det kvenske språket som et av formidlingsspråkene i kulturlivet.

Tervheissii

Hilde Skanke
Daglig leder
Institutin johtaaja

KAINUN INSTITUTTI KVENSK INSTITUTT

PL 160, N-9716 Pyssyjoki/Børselv ■ Tel. +47 78 46 10 10 Fax: +47 78 46 10 11 ■ post@kvenskinstituutt.no ■ www.kvenskinstituutt.no